

Consultatieverslag Regeling tijdelijke vermindering gasafname

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 27 maart 2024

Inleiding

De ministeriele regeling tijdelijke vrijwillige vermindering gasafname (besparingstender) is een stimuleringsregeling gericht op het realiseren van een vrijwillige reductie van de afname van gas van het gastransportnet door bedrijven. De besparingstender is één van de maatregelen in de maatregelenladder van het Bescherm- en herstelplan Gas (hierna BH-G) die ingezet kan worden ter bestrijding van een noodsituatie, het derde en hoogste crisisniveau als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel c, van verordening (EU) 2017/1938.

De regeling is geconsulteerd van 13 oktober 2023 tot en met 10 november 2023 middels openbare internetconsultatie. De toepassing van de regeling is tevens onder voorbehoud van een goedkeuringsprocedure bij de Europese Commissie.

In totaal zijn er 7 reacties ontvangen, waarvan enkele reacties meerdere vragen en opmerkingen bevatten. Deze reacties zijn gegroepeerd per onderwerp. Per hoofdpunt wordt de inbreng of vraag samengevat en voorzien van een antwoord. Waar de inbreng heeft geleid tot aanpassing van de regeling wordt dit expliciet gemaakt.

Inbreng en respons

Twee respondenten (ENGIE en Energie Nederland) merken op dat in de conceptregeling niet is vastgelegd dat het met de tender vrijgespeelde gas ten goede moet komen aan de nationale leveringszekerheid, en dus in het Nederlandse gastransportnet moet blijven.

Reactie: Het is niet mogelijk om te garanderen dat het vrijgespeelde gas in het Nederlandse gasnet blijft. De lidstaten en met name de bevoegde instanties zijn gehouden ervoor te zorgen dat er geen maatregelen worden genomen die de gasstromen binnen de interne markt op enig moment onnodig beperken of de gasleveringssituatie in een andere lidstaat in gevaar brengen.

Voorts stellen beide respondenten dat de conceptregeling niet louter gericht moet zijn op afnemers, maar ook op leveranciers, omdat de leverancier de beschikkingsbevoegdheid heeft over het gas. ENGIE en Energie Nederland stellen dat de leverancier geïnformeerd moet worden én akkoord moet gaan met deelname van de afnemer aan de regeling.

Reactie: In de regeling is opgenomen dat deelnemers aan de regeling contact opnemen met hun leveranciers. Het doel hiervan is het voorkomen van verrassingen. Ten aanzien van deelname aan de regeling blijft het de verantwoordelijkheid van de afnemer om gestalte te doen aan geldende contracten dan wel het (in consensus) openbreken van een leveringscontract op basis van de voor dat contract specifieke voorwaarden. Het is dan ook aan de afnemer van gas om een afweging te maken over 1) deelname aan de regeling op basis van bijvoorbeeld bedrijfseconomische redenen en 2) de mogelijkheden daarvoor op basis van de leveringscontracten. In de toelichting op de regeling zal expliciet worden gemaakt dat deelname moet passen binnen de huidige leveringscontracten of dat deelname kan leiden tot (een verzoek) tot aanpassing/opschorting van een leveringscontract in overeenstemming met de leverancier. De leverancier kan in dat laatste geval eigen voorwaarden stellen.

ENGIE acht het onduidelijk wat de vergoeding per m³ vermindering gasafname precies dekt en wijst in de reactie op kosten van boeteclausules en inkomstenderving. Tevens vraagt de respondent of de leverancier ook een vergoeding krijgt op basis van de regeling.

Reactie: De regeling is gericht op afnemers, en niet op leveranciers. Dat betekent dat leveranciers niet worden gecompenseerd aangezien zij geen deelnemer zijn aan de regeling. Hier ligt de veronderstelling onder dat leveranciers het niet afgenomen gas kunnen verkopen. Er is immers sprake van een tekort op de gasmarkt als deze maatregel wordt ingezet. In hoeverre er sprake is (of moet zijn) van een compensatiebetaling door afnemer aan leverancier wordt niet in de subsidieregeling geregeld. Het is aan de contractpartijen om te bepalen of dat aan de orde is.

De afnemer van gas kan zelf de hoogte van de compensatie bepalen in de aanvraag. Daarom is niet op voorhand per aanvrager vast te stellen welke kosten de afnemer vergoed wil zien en of dat alle kosten dekt, of slechts een deel. Dat verschilt uiteraard ook per aanvrager. EZK gaat ervan uit dat afnemers zelf de bedrijfseconomische afweging maken wanneer zij een aanvraag indienen in samenhang met de gevoelde maatschappelijke verantwoordelijkheid om minder gas af te nemen teneinde een ernstiger gascrisis te voorkomen.

ENGIE merkt op dat het voor leveranciers van belang is zij tijdig worden geïnformeerd indien een afnemer als winnaar uit de bus is gekomen in de tender of wanneer daadwerkelijk gestart wordt met minder gasafname. In de regeling (of de Memorie van Toelichting) staat echter niet benoemd op wie de plicht rust om een leverancier te informeren.

Reactie: De afnemer van gas moet de leverancier op de hoogte stellen van het voornemen om deel te nemen aan de regeling. Door afnemer en leverancier kunnen tevens nadere afspraken worden gemaakt over het vervolg.

Energie Nederland doet het voorstel om het informeren van een leverancier te organiseren middels een standaardverklaring, waarin informatie is opgenomen over de kwantiteit en duur van de besparing.

Reactie: De informatie die een standaardverklaring kan bevatten kan inderdaad informatief zijn voor de leverancier. Dit wordt echter niet verplicht gesteld om de regeling niet juridisch zwaarder te maken dan echt nodig. Gelet op de verschillende mogelijke omstandigheden waarin de regeling

kan worden ingezet, de verschillende afnemers en verschillende contracten kunnen de partijen hierover onderling afspraken maken. De regeling is gericht op afnemers, en vertrouwt erop dat alle betrokken partijen handelen op de juiste wijze met inachtneming van onderlinge afspraken en contracten.

Voorts merkt ENGIE op dat een leverancier diverse acties moet ondernemen indien een gasafnemer geen of minder gas afneemt als gevolg van deelname aan de tenderregeling. Er is een risico op onbalans in het netwerk (meer invoeding in het gasnet door leveranciers dan onttrekking door afnemers), met als gevolg een onbalansboete voor de leverancier.

Reactie: De responstijd van een afnemer (deelnemer aan de regeling) is vanwege de noodzaak om de gasleveringszekerheid te vergroten het liefst zo kort mogelijk. Een goede voorbereiding van de regeling maakt de responstijd korter. Daarom zit er idealiter tijd tussen de openstelling van de subsidieregeling voor aanvragen (in de alarmfase) en het daadwerkelijk van kracht worden van de maatregel (in de fase noodsituatie), waarna 'winnaars' van de tender 7 dagen krijgen om af te schakelen. Dit geeft de betrokken partijen tijd om de nodige voorbereidingen te treffen.

ENGIE doet de suggestie voor het opnemen in de regeling van specifieke bepalingen rondom toezicht en handhaving, met name de rol van RVO.

Reactie: RVO voert toezicht uit op het juist afhandelen en verstrekken van subsidies volgens subsidieregeling en AWB. Naast de bepalingen die in de regeling zijn opgenomen als accountantsproducten wordt dus door RVO toegezien op het juist verstrekken van de subsidie. Ook controles ter plaatse behoren hierbij tot de mogelijkheden.

VEMOBIN vraagt of de productie van motorbrandstoffen ook onder de productie van energiedragers valt en of raffinaderijen daarmee voor wat betreft hun productie van brandstoffen in eerste instantie zijn uitgezonderd van deelname aan de besparingstender.

Reactie: De regeling noemt motorbrandstoffen niet expliciet als uitgezonderd van de definitie van het begrip productie. Maar omdat motorbrandstoffen energiedragers zijn, valt de productie van motorbrandstoffen inderdaad onder de uitzondering. Het is dus niet mogelijk voor producenten van motorbrandstoffen om deel te nemen aan de regeling vrijwillige vermindering gasafname. De regeling zal hierop worden verduidelijkt.

Vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB) adviseert om bij het ontwerp van de regeling mogelijk te maken dat ook partijen kunnen meedoen met de tender die wat langer nodig hebben om hun gasverbruik af te schalen of af te schakelen.

Reactie: Idealiter wordt de regeling opengesteld voor aanvragen in de periode voorafgaand aan een noodsituatie. Dit biedt partijen de kans om de benodigde voorbereidingen te treffen. Indien het bod succesvol is, en de regeling wordt ingezet (geactiveerd), dan zijn partijen gehouden om binnen een termijn van 7 dagen (en liever sneller) hun gasverbruik terug te brengen tot het niveau genoemd in de subsidiebeschikking. Voor deze termijn is gekozen omdat in een noodsituatie tijdige effect van de regeling wenselijk is om meer impactvolle maatregelen te voorkomen.

Voorts merkt KNB op dat de beslistermijn van 13 weken onwerkbaar is, omdat de termijn mogelijk langer duurt dan de noodsituatie.

Reactie: Een subsidieontvanger is gehouden om niet te wachten met gasafnamereductie tot na de definitieve beslissing door RVO. De subsidieontvanger is verplicht om binnen 7 dagen na ontvangst van de beschikking te starten met reductie van gasafname. Voorts zal RVO binnen dertien weken na ontvangst van de aanvraag tot vaststelling (dan wel nadat de voor het indienen ervan geldende termijn is verstreken) een besluit te nemen op deze vaststellingsaanvraag. Om te voorkomen dat de subsidieontvanger als gevolg van de uitvoering van het tijdelijk gasbesparingsproject in financiële moeilijkheden komt verstrekt de minister de subsidieontvanger binnen twee weken na de datum van de beschikking tot subsidieverlening automatisch een verschot van 75% procent van de maximale hoogte van de subsidie.

Tot slot zijn er enkele reacties binnengekomen die geen betrekking hebben op de regeling en derhalve geen reactie behoeven.